

Таким чином, адвентивні рослини є зараз помітною частиною нашої флори, причому кількість цих рослин та їх ареали з кожним роком збільшується. Поява і поширення адвентивних бур'янів тісно пов'язані з господарською діяльністю людини. Якщо в 50-60-х роках їх налічувалось до 15, то тепер їх понад 200.

При вивченні міграції рослин було встановлено, що життєздатність бур'янів в новому ареалі (окрім екологічних умов) визначають наступні особливості: характер розмноження, спосіб вегетативного розвитку, пристосованість насіння і плодів до розповсюдження та інші чинники, що впливають на швидкість розповсюдження адвентивних рослин.

Більшості видів адвентивних рослин властива висока насіннева продуктивність. Чим більше насіння потрапляє на займану площу, тим успішніше розселяється вид. При цьому велике значення має розтягнутий період дозрівання і проростання насіння, тривале збереження їх схожості. В основному це види - антропохори. Але в розселенні по території навколо місць занесення чимале значення мають також природні чинники поширення. Майже всі досліджувані карантинні бур'яни зростають на відкритих місцевостях, де пригнічують всі інші види.

Аналіз фітокарантинних сертифікатів імпортової рослинницької продукції, за даними Укрголовдержкарантину, вказує, що найзасміченіші вантажі надходять зі США, Канади, Бразилії, Аргентини, Китаю, Індії, Таїланду, Ізраїля, Італії, Греції, Угорщини.

При розробці заходів боротьби з карантинними бур'янами необхідно враховувати, що їх значно легше знищити на початку появи.

УДК 632.95 + 595.7-15

А. О. Фільов*

Краснокутський НДЦ ІС НААНУ

ВПЛИВ ДЕЯКИХ ФАКТОРІВ НА ЧИСЕЛЬНІСТЬ І ШКІДЛИВІСТЬ НИЖНЬОБОКОВОЇ МІНУЮЧОЇ МОЛІ ЯБЛУНІ

Видовий склад домінуючих молей-мінерів у садівничих господарствах Харківської області представлений такими видами: яблунева міль крихітка, глодова кружкова міль, верхньобокова та домінуючий вид — нижньобокова мінуюча міль.

Фактори, що впливають на зміни чисельності і співвідношення молей-мінерів по роках, до цього часу недостатньо вивчені. За нашими даними, вплив мають такі фактори: погодні (температура, вологість повітря, кількість опадів) і антропоїчні (система утримання ґрунту, проведення обприскувань інсектицидами), а також наявність природних ворогів (ентомофагів).

Нами встановлено, що сприятливими умовами для розвитку молі являється тепле літо і довготривалий безморозний період восени, розвиток другого покоління нижньобокової мінуючої молі швидше відбувається з підвищенням середньодобових температур.

За роки досліджень регулярний обробіток ґрунту в яблуневому саду знизив пошкодження листя мінуючими молями більш ніж на 50%.

Нами встановлено, що перекопування навколостовбурних смуг на глибину 10 см та систематичний обробіток міжрядь знижували чисельність молей в молодому саду в 2, а в старому в 1,4 рази. Різниця пояснюється більш високим рівнем агротехніки і кращим фітосанітарним станом в молодому саду.

Дискування міжрядь в двох напрямках на глибину 8–10 см зменшувало пошкодженість листя міллю в 1,2 рази (на 10–13 %) в порівнянні з контролем, тоді як культивація на 12 см в два сліди давала менший ефект, хоча в порівнянні з контролем пошкодження листя було менше на 3–5 %.

Тому систему заходів захисту від мінуючих молей слід рекомендувати обробіток ґрунту навколостовбурних смуг на глибину 8–10 см після листопаду восени або весною до вильоту метеликів (не пізніше II декади квітня).

Досліди, що проведені нами в 2005–2010 рр. в яблуневому саду на напівкарликовій підщепі 54–118, показали, що застосування повного мінерального добрива (нітроамофоски) обумовило зниження пошкодженості листя мінуючими молями.

В середньому за роки досліджень у варіантах із застосуванням добрив пошкодженість листя молями-мінерами знижувалася на 9,7 %. Окрім того, мінеральні добрива у відповідних дозах призводять до зниження пошкодженості листя мінуючими молями, і відповідно, підвищують розмір і якість плодів.

В результаті досліджень показано, що найбільш ефективним ентомофагом був браконід *Apanteles bicolor* Nees. із родини *Braconidae*. Відсоток його в загальному паразитуванні був у саду оброблюваному інсектицидами 33,3–39,4, а в саду де інсектициди не застосовувались 45,9–51,5 %. Чисельними були поліембріональний паразит *Holcothorax testaceipes* Ratz. і ектопаразит *Sympiesis sericeicornis* Nees., які заражали від 13,4 до 15 % гусениць і лялечок нижньобокової мінуючої молі.

*Науковий керівник — канд. біол. наук, професор М. Д. Євтушенко